

Opettajalle

Tämä on ensimmäinen *Lisää luettavaa 1–3* -kirjasarjan osa. Sarja on jatkoa *Monenlaista luettavaa* -sarjalle, joka on tarkoitettu lähinnä alkuopetuksen ja kolmannen luokan oppilaille. Nyt kohderyhmänä ovat näitä vanhemmat oppilaat. *Lisää luettavaa* -sarjaan kuuluvien kirjojen sisältämien erityyppisten tekstien joukosta on mahdollista löytää jokaista oppilasta kiinnostavia tekstejä ja aihealueita. Tehtävien suunnittelussa on erityisesti otettu huomioon pojat. He eivät yleensä ole yhtä kiinnostuneita lukemisesta kuin tytöt. Tyttöjä taas yleensä kiinnostavat eniten fiktiiviset tekstit. Siksi on tärkeää saada myös heidät kiinnostumaan tietoteksteistä. *Lisää luettavaa* -kirjojen tekstit ja tehtävät ovat pitempiä ja vaativampia kuin *Monenlaista luettavaa 1–3* -kirjoissa olevat. *Lisää luettavaa* -kirjat muodostavat toisiaan täydentävän kokonaisuuden. Osissa 2 ja 3 on esimerkiksi sanomalehtitekstejä, joita ei tässä osassa vielä ole.

Voit monistaa kirjasta kullekin oppilaalle parhaiten sopivat tekstit ja tehtävät. Tekstien ja tehtävien vaikeus ja pituus vaihtelevat. Voit myös poimia yksittäiselle oppilaalle tehtävien joukosta sellaisia, jotka edistävät erityisesti hänelle vaikeiden asioiden oppimista. Kirjojen tehtäviä voidaan käyttää neljännessä luokasta kuudenteen luokkaan asti oppilaiden taitojen mukaan. Harjoitukset soveltuvat erinomaisesti myös erityisopetukseen.

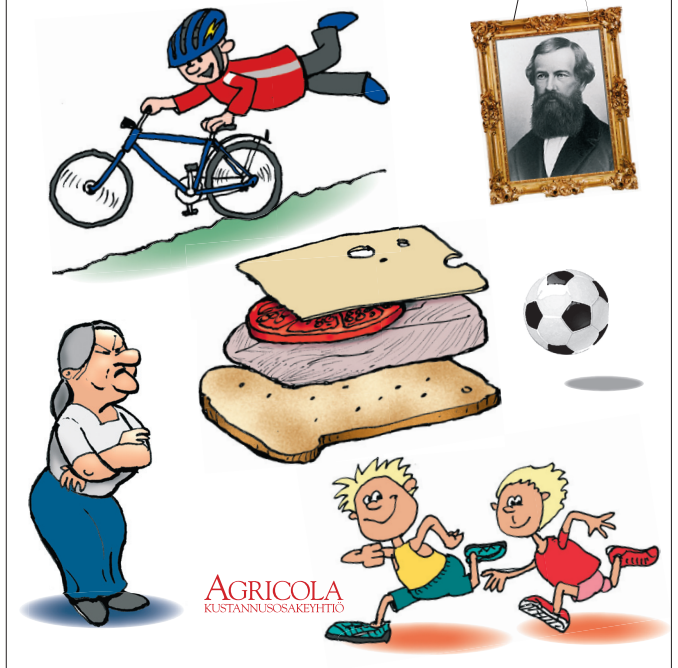
Lisää luettavaa -sarjan kirjat pyrkivät erityisesti harjoittamaan oppilaiden lukemisen ymmärtämisen taitoja. He myös tottuvat lukemaan monenlaisia tekstejä. Tärkeää on sanavaraston laajentaminen ja vieraiden sanojen merkityksen oivaltaminen. Parhaiten tämä onnistuu, kun opettajakin ohjaa oppilaita käyttämään lauseyhteyttä uusien sanojen ymmärtämisen apuna. Tässä osassa on useita tehtäviä, joissa sanat on selitetty, mutta oppilaan pitää keksiä kutakin selitystä vastaava sana tekstistä alleviivattujen sanojen joukosta. Näin on tehty, koska monelle oppilaalle sanojen selittäminen on hyvin vaikeata. Nämä tehtävät antavat heille mallin siitä, miten selittäminen tapahtuu. Tehtäviä tehdessään oppilas huomaa myös, että sama sana voi eri yhteyksissä tarkoittaa eri asioita. Lisäksi oppilaita kehoitetaan keskustelemaan toisten oppilaiden tai aikuisten kanssa, kun he pyrkivät selvittämään sanojen ja sanontojen merkitystä. Monet tehtävät soveltuvat myös paritehtävinä tehtäviksi. Tällöin oppilaiden on mahdollista keskustella tehtävistä ja opetella perustelevaan omia mielipiteitään.

Kirjan harjoituksissa oppilaita rohkaistaan myös käyttämään oheismateriaalina tietokirjoja ja internetiä. Lisäksi oppilaat oppivat vähitellen löytämään

Tuula Merisuo • Rauli Storm

Lisää luettavaa 1

Luetun ymmärtämistä
kehittäviä tehtäviä

Sisältö

Opettajalle	3
Hölmöläistarinoita	5
Tyttö kotimiehenä (kansansatua mukaellen) ...	5
Rahakaapin oven vartiointi (kansansatua muk.)	10
Vastahakoisen emännän käsitteleminen	16
Lini ja Signi (islantilainen satu)	20
Jalkapallon valmistaminen	28
Lenkkitosujen valmistus	33
Purukumi	38
Perunalastut	44
Nopeita herkkuja	49
Lämmin voileipä	49
Hot Dog	50
Mannapuuro	50
Pikku pitsat	51
Hissi	54
Liukuportaat	59
Pilvenpiirtäjä	65

tietoteksteistä *pääasiat*. Tämä on vaikea, mutta erittäin hyödyllinen taito, jota tarvitaan opiskelujen edetessä yhä enemmän. Kirjasarjan myöhemmissä osissa oppilaat myös opettelevat tekemään *tiivistelmiä* lukemastaan tekstistä.

Hissi

Amerikkalainen Elisha Otis (1811–1861) työskenteli mekaanikkona sänkytehtaassa.

Hän teki siellä monia hienoja keksintöjä, jotka paransivat koneiden toimintaa ja turvallisuutta.

Tehtaassa nostettiin tuohon aikaan tavaroita yläkerrokseen lavahisseillä.

Ne aiheuttivat kuitenkin usein vakavia onnettomuuksia kun hissien lavaa nostava köysi katkesi.

Tällöin kuormalava putosi ja kyydissä olevat kuolivat.

Siksi työntekijät pelkäsivät hissejä.

Otis halusi parantaa tavarahissien turvallisuutta.

Hän rakensi laitteen, joka pysäytti lavan putoamisen muutaman sentin jälkeen.

Kun sänkytehtaan toiminta lopetettiin.

Otis perusti oman yrityksen.

Hänen hissinsä eivät kuitenkaan menneet kaupaksi.

Asiakkaat eivät uskoneet, että ne olivat turvallisia.

Otis keksi lopulta oivan mainostempauksen.

Hän rakensi teollisuusnäyttelyyn höyryvoimalla toimivan hissien, joka nousi neljänteen kerrokseen asti.

Hän järjesti näytöksen, jossa hän nousi hissillä ylös asti.

Hän selitti yleisölle hissien turvalaitteen toimintaa.

Sitten hänen avustajansa katkaisi hissiköyden kirveellä.

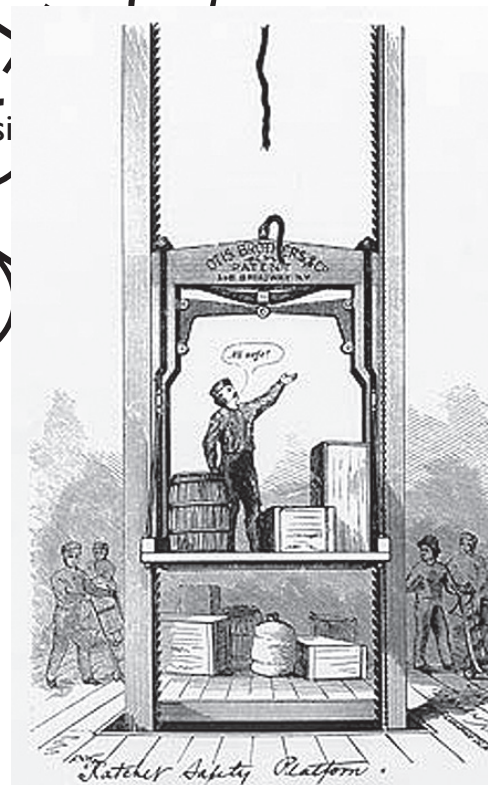
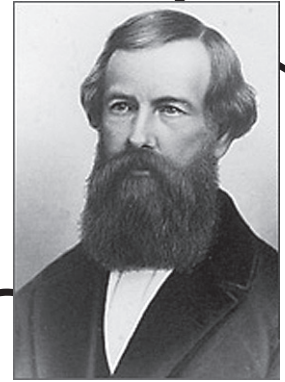
Ihmiset huusivat kauhuissaan,

mutta hissi putosi vain pari senttiä

ennen kuin turvalaite pysäytti sen.

Esityksen jälkeen yleisö taputti innoissaan.

Näytös toistettiin useita kertoja päivässä.

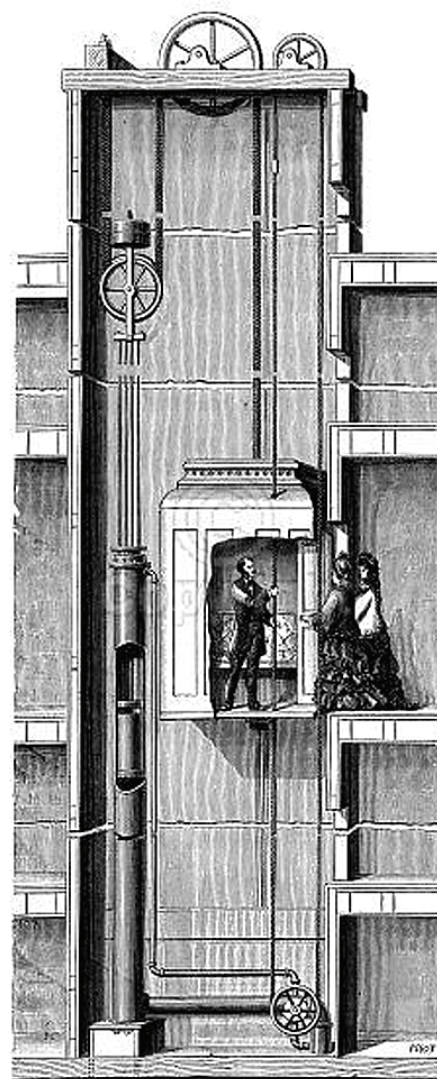

Tämän jälkeen hissit alkoivat mennä kaupaksi.
Vuonna 1857 Otis valmisti ensimmäisen henkilöhissin.
Se asennettiin New Yorkissa olevaan tavarataloon.
Sitten niitä alettiin asentaa myös asuintaloihin.
Tätä ennen talot olivat olleet korkeintaan viisikerroksisia.
Hissi mullisti kaiken.
Nyt voitiin rakentaa jopa korkeita pilvenpiirtäjiä.

Kuitenkin aivan ensimmäinen henkilöhissi
oli tehty jo ennen Otisin aikaa.
Se rakennettiin vuonna 1743
Ranskan kuninkaan (Ludvig IV) käyttöön Versaillesin linnaan.
Palvelijat vetivät hissistä köysistä
ja kuningas siirtyi hissillä kerroksesta toiseen.
Kukaan muu ei hissillä saanut kulkea.

Nykyaikaisessa hississä matkustajat seisovat korissa,
jota siirretään vahvojen teräsköysien varassa.
Kori ja vastapaino on yhdistetty toisiinsa köysillä.
Kun toinen nousee, toinen laskee.
Vastapaino helpottaa korin nousua
ja vähentää sähkömoottorin energiankulutusta.

Pieni sähköhissi voidaan rakentaa talon ulkoseinällekin.
Tämä on erityisen hyvä ratkaisu silloin,
kun vanhaan taloon rakennetaan hissi.
Siellä usein porraskäytävä on niin ahdas,
ettei sinne hissi mahtuisikaan.
Laseinäisestä hissistä on lisäksi hienot näköalat.

1. Miksi työntekijät eivät halunneet mennä lavahisseihin?

2. Miten Otis paransi hissien turvallisuutta?

3. Mieti, miksi Otis meni itse näytöksessä hissiin?

4. Missä oli maailman ensimmäinen henkilöhissi?

5. Millä Ranskan kuninkaan hissi toimi?

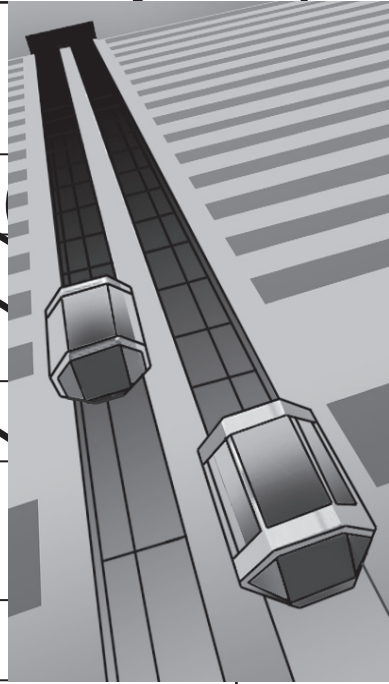
6. Kuninkaan hissi oli yksityiskäytössä. Mitä se tarkoittaa?

7. Mikä on pilvenpiirtäjä?

8. Mikä on vastapaino?

9. Miksi sanotaan tilaa, jossa hissien matkustajat seisovat?

10. Miksi moniin taloihin tehdään hissi talon ulkopuolelle?

AVOIN OLE KUSTANNUS

11. Otis-merkkisiä hissejä ja liukuportaita on yhä monissa paikoissa. Minkä muiden hissitehtaiden nimiä olet nähnyt hisseissä tai liukuportaissa? Jos et muista, katso kun seuraavan kerran näet sellaisen.

12. Hissiyhtiöt mainostavat hissejä, joita voi rakentaa hissittömiin taloihin. Suunnittele hyvä mainos, joka vakuuttaisi talon asukkaat siitä, että hissi kannattaa rakentaa heidänkin taloonsa.

13. Selitä, mitä sana **vakava** tarkoittaa näissä lauseissa:

Tavarahissit aiheuttivat usein **vakavia** onnettomuuksia.

Mies oli **vakavan** näköinen.

14. Selitä, mitä sana **parantaa** tarkoittaa näissä lauseissa:

Otis halusi **parantaa** hissien turvallisuutta.

Tätä sairautta ei osata vielä **parantaa**.

Tässä kilpailussa Kimi **paransi** sijoitustaan.

15. Selitä, mitä sanaparien sanat tarkoittavat.

Osa on aika vaikeita. Voit kysyä apua aikuiselta.

parantaa	–	parantua
nousta	–	nostaa
uskoa	–	uskotella
vähentää	–	vähentyä
valittaa	–	valita
kulkea	–	kulkeutua

16. Sähkömoottori on yhdyssana.

Kuinka monta muuta yhdyssanaa keksit, joiden alku- tai loppuosana on sana sähkö?

Merkitse lukumäärä ruutuun ja kirjoita joitakin keksimiäsi sanoja viivoille.

17. Mitkä alla olevista asioista ovat mielestäsi tärkeimmät hissistä kertovassa tekstissä? Merkitse rastilla viisi kaikkein tärkeintä asiaa.

- Elisha Otis työskenteli mekaanikkona sänkytehtaassa.
- Tavarahissit olivat pelottavia, koska ne saattoivat pudota.
- Otis kehitti hissiin turvalaitteen, joka esti hissin putoamisen.
- Otisin hissejä alettiin ostaa, kun hän esitteli sitä teollisuusnäyttelyssä.
- Ihmiset huusivat kauhuissaan, kun hissi alkoi pudota.
- Ranskan kuninkaalla oli yksityishissi jo 1700-luvulla, mutta yleiseen käyttöön ensimmäinen hissi asennettiin vasta yli sata vuotta myöhemmin.
- Kuningas Ludvigin hissi toimi palvelijoiden käsivoimilla.
- Vain kuningas sai käyttää hissiä.
- Ensimmäinen hissi asiakkaiden käyttöön oli tavaratalossa New Yorkissa.
- Hissin keksiminen mahdollisti hyvin korkeiden rakennusten rakentamisen.
- Nykyaikainen hissi kulkee sähkömoottorin ja vastapainon avulla.
- Ulkoseinälle rakennettava hissi on hyvä ratkaisu vanhoissa taloissa.
- Lasiseinäisestä hissistä on hienot näköalat.

18. Kun maassa on monta saman nimistä kuningasta, heidän nimiensä perään liitetään latinalainen numero. Se kertoo, kuinka mones sen niminen kuningas hän on. Mitä tarkoittaa Ludvigin nimen perässä oleva luku IV?

19. Ludvig IV sai lisänimen Aurinkokuningas.

Etsi kirjoista tai netistä tietoja hänestä. Mitä tietoja löysit?

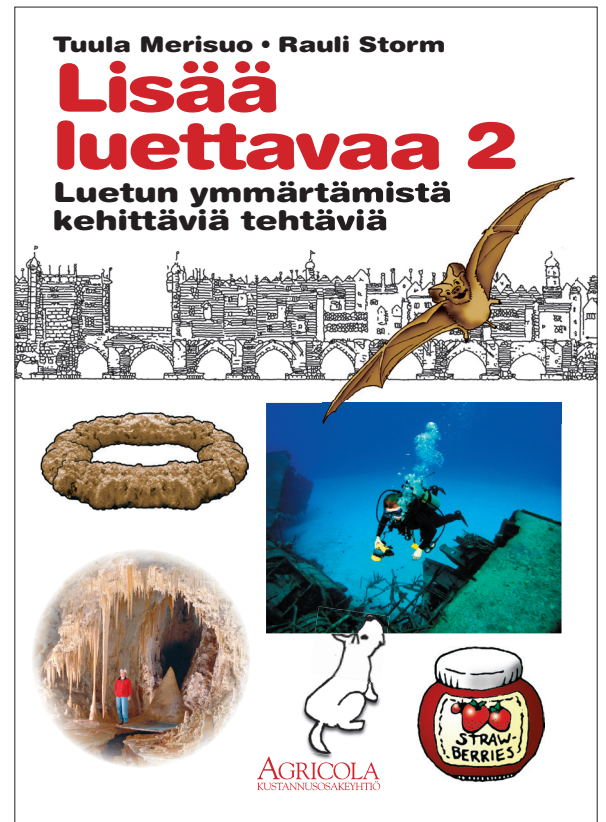
Opettajalle

Tämä on toinen *Lisää luettavaa 1–3* -kirjasarjan osa. Sarja on jatkoa *Monenlaista luettavaa* -sarjalle, joka on tarkoitettu lähinnä alkuopetuksen ja kolmannen luokan oppilaille. Nyt kohderyhmänä ovat näitä vanhemmat alakoulun oppilaat. Lisää luettavaa -sarjaan kuuluvien kirjojen sisältämien erityyppisten tekstien joukosta on mahdollista löytää jokaista oppilasta kiinnostavia tekstejä ja aihealueita. Tehtävien suunnittelussa on erityisesti otettu huomioon pojat. He eivät yleensä ole yhtä kiinnostuneita lukemisesta kuin tytöt. Tyttöjä taas yleensä kiinnostavat eniten fiktiiviset tekstit. Siksi on tärkeää saada myös heidät kiinnostumaan tietoteksteistä. Lisää luettavaa -kirjojen tekstit ja tehtävät ovat pitempiä ja vaativampia kuin *Monenlaista luettavaa 1–3* -kirjoissa olevat. *Tekstirivit ovat kuitenkin tässäkin kirjasarjassa lyhyitä*, jotta nekin oppilaat, joilla on lukemisen ongelmia, voisivat mahdollisimman hyvin lukea niitä. Lisää luettavaa -kirjat muodostavat toisiaan täydentävän kokonaisuuden.

Voit monistaa kirjasta kullekin oppilaalle parhaiten sopivat tekstit ja tehtävät. Tekstien ja tehtävien vaikeus ja pituus vaihtelevat. Tehtäviä on jokaiseen tekstiin liittyen runsaasti. Voit poimia yksittäiselle oppilaalle tehtävien joukosta sellaisia, jotka edistävät erityisesti hänelle vaikeiden asioiden oppimista. Kirjojen tehtäviä voidaan käyttää **neljäntestä luokasta kuudenteen luokkaan asti** oppilaiden taitojen mukaan. Harjoitukset soveltuvat erinomaisesti myös **erityisopetukseen**.

Lisää luettavaa -sarjan kirjat pyrkivät erityisesti harjoittamaan oppilaiden *lukemisen ymmärtämisen taitoja*. He myös tottuvat lukemaan monenlaisia tekstejä. Tärkeää on sanavaraston laajentaminen ja *vieraiden sanojen merkityksen oivalttaminen*. Parhaiten tämä onnistuu, kun opettajakin ohjaa oppilaita käyttämään lauseyhteyttä uusien sanojen ymmärtämisen apuna. Tässä sarjan osassa on tehtäviä, joissa sanat on selitetty, mutta oppilaan pitää keksiä kutakin selitystä vastaava sana tekstistä alleviivattujen sanojen joukosta. Näin on tehty, koska monelle oppilaalle sanojen selittäminen on hyvin vaikeaa. Nämä tehtävät antavat heille mallin siitä, miten selittäminen tapahtuu. Tehtäviä tehdessään oppilas huomaa myös, että sama sana voi eri yhteyksissä tarkoittaa eri asioita. Lisäksi oppilaita kehoitetaan keskustelemaan toisten oppilaiden tai aikuisten kanssa, kun he pyrkivät selvittämään sanojen ja sanontojen merkitystä. *Monet tehtävät soveltuvat myös paritehtävinä tehtäviksi*. Tällöin oppilaiden on mahdollista keskustella tehtävistä ja opetella perustelevaan omia mielipiteitään.

Tässä kirjassa on toisiinsa liittyviä *tekstipareja*. Kun oppilas on lukenut sadun Swaffhamin kulkukauppiasta, hän varmasti kiinnostuu Lontoon sillan ihmeellisestä historiastakin. Lepakoista kertovan tekstin jälkeen tuleva teksti taas antaa tietoa tippukiviluolista, joissa niitä asuu. Kahden viimeisen tekstin aiheina ovat laivat. Ensimmäinen kertoo vanhoista, jo uponneista laivoista ja jälkimmäinen jäänmurtaajista.

Sisältö

Opettajalle	3
Kalat metsässä	5
Swaffhamin kulkukauppias	14
Lontoon silta	23
Heinäsiirkka	30
Lepakko	36
Tippukiviluolat	44
Pikkunaposteltavaa	51
Kasvispalat	51
Dippikastike	52
Emman pulla	53
Superhillo	57
Itämeren hylkyarteita	64
Jäänmurtaajat	74

Oppilaita rohkaistaan myös käyttämään oheismateriaalina tietokirjoja ja internetiä. Lisäksi he oppivat vähitellen löytämään tietoteksteistä *pääasiat*. Tämä on vaikea, mutta erittäin hyödyllinen taito, jota tarvitaan opiskelujen edetessä yhä enemmän. Vähitellen oppilaat myös opettelevat tekemään *tiivistelmiä* lukemastaan tekstistä.

21. Valitse laatikosta kuhunkin lauseeseen sopiva sana. Kirjoita ne viivoille.

purskahti	vaipui	kalahti	pinkaisi
romahti	säikähti	säihkyi	säpsähti

- John _____ uneen.
John _____ herelle.
Koira _____ pakoon.
Lapio _____ ruokkuun.
Timantti _____ auringon valossa.
Lapsi _____ kovaa ääntä.
Vauva _____ itkuun.
Talo _____ kasaan.

22. Tarinassa on paljon yhdyssanoja. Allevivaa ne.
Merkitse numerolla ruutuun, kuinka monta löysit.

23. Kun kirjoitat, joudut usein katkaisemaan sanan rivin lopussa.
Sanaa ei kuitenkaan voi katkaista ihan mistä kohtaa tahansa.
Merkitse alla oleviin sanoihin pystyviivalla, mistä ne voidaan katkaista:

englantilaisen

pikkukaupungin

ilonaihe

nukkumistaan

hieraisi

liikkeestään

evästä

muukalainen

lähteäkseen

kauppiaista

muukalainen

kiiruhtanut

1. Ketkä rakensivat aivan ensimmäisen Lontoon sillan?

2. Mistä aineesta ensimmäiset sillat rakennettiin?

3. Ketkä rikkoivat Lontoon sillan köysillä vetämällä:

☐ roomalaiset	☐ tanskalaiset
☐ viikingit	☐ kapinalliset englantilaiset

4. Miksi sillan alta oli vaikeaa mennä veneellä?

5. Mitä hyötyä oli sillan alla olevasta voimakkaasta veden virtauksesta?

6. Mitä tapahtui, kun siltaa levennettiin?

7. Mikä silloista on nyt Amerikassa:

☐ puusilta	☐ kivilta	☐ betonisilta

8. Mikä silloista oli sadussa Swaffhamin kulkukauppias:

☐ puusilta	☐ kivilta	☐ betonisilta

9. Miksi uuskin silta purettiin?

Lepakko

Lepakko on ainoa Suomessa elävä nisäkäs, joka osaa lentää.

Lentämistä varten sillä on ohut, eturaajojen sormiluiden varaan pingottunut ihopoimu.

Se kiinnittyy lisäksi lepakon kylkiin, takaraajoihin ja yleensä vielä häntäänkin.

Rintalasta ja rintalihakset ovat sillä hyvin voimakkaat.

Takajalat ovat vähäpätöiset.

Lepakko tarttuu niillä kiinni lepopaikkaansa ja roikkuu siellä niiden varassa koko päivän.

Lepakko on yöeläin.

Suunnistaminen ja saaliin löytäminen yön pimeydessä ei ole helppoa.

Lepakko on kuitenkin taitava yösaalistaja.

Se käyttää lentäessään apuna kaikuluotausta.

Tämä tarkoittaa sitä, että se päästää suustaan yläääniä, jotka ovat niin korkeita, ettei ihminen pysty niitä kuulemaan.

Sitten se kuuntelee

kuinka nopeasti ne heijastuvat kaikuna takaisin esteen kohdatessaan.

Siitä lepakko päättelee kuinka lähellä este on.

Ne tietävät myös, onko edessä este vai mahdollinen saalis.

Pikkunaposteltavaa

Tee itsellesi ja ystävillesi herkullisia ja terveellisiä pikkunaposteltavia. Halutessasi voit tehdä jääkaappiin myös purkillisen dippikastiketta. Kasvispalat sopivat syötäväksi sellaisinaan, mutta voit myös kastaa niitä dippikastikkeeseen.

Kasvispalat

Näitä tarvitset:

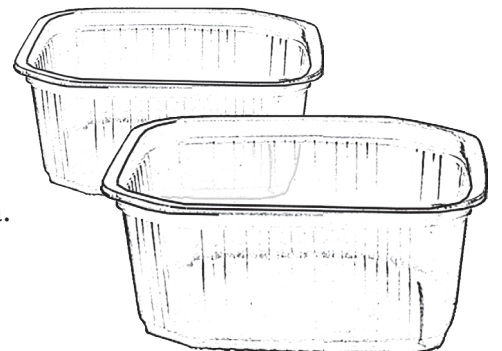
porkkanoita
kurkkua
tomaatteja
kukkakaalia
hedelmiä

kuorimaveitsi
leikkuuveitsi
leikkuulauta
pienehköjä muovirasioita

Työjärjestys:

1. Pese vihannekset ja hedelmät huolellisesti lämpimällä vedellä.
Kuivaa ne talouspaperilla.
2. Kuori porkkanat kuorimaveitsellä.
Leikkaa ne poikki kahteen palaan.
Halkaise palat yhteen tai kahteen kertaan.
Näin saat sopivia, pureskeltavia suikaleita.
3. Leikkaa kurkusta sopivan pituisia pätkiä.
Halkaise nekin sitten suikaleiksi.
4. Halkaise tomaatit. Leikkaa sitten puolikkaista lohkoja.
5. Irrota kukkakaalista sopivia paloja.
6. Kuori ulkomaalaiset hedelmät.
Kotimaiset hedelmät voidaan syödä kuorineen.
Paloittele myös hedelmistä sopivia, sormin syötäviä lohkoja.
7. Pane eri vihannekset ja hedelmät omiin pikku rasioihinsa.
Säilytä rasioita jääkaapissa.
Syö, kun tekee mieli jotain hyvää pikkupurtavaa.

Myös muista vihanneksista, kuten kaalista, lantusta ja paprikasta saadaan herkullista pikkunaposteltavaa.

18. Laivanhyllyistä tuodut esineet tulee **käsitellä** aineilla, jotka saavat ne säilymään kunnossa myös kuivalla maalla. Mitä sana käsitellä tarkoittaa?

Sanasta **käsi** on johdettu monia muitakin sanoja ja sanontoja. Niitä on jokaisessa alla olevassa lauseessa. Selitä, mitä ne tarkoittavat:
Hän teki koko remontin **omin käsin**.

On vaikea **käsittää**, miksi laivahylkyjä ei suojella.

Pian on taas se aika **käsillä**, että veneet voidaan laskea vesille.

Hän osaa kävellä **käsillään**.

Hänellä on **kädet täynnä** töitä.

Nyt pitää ottaa **järki käteen**.

Ratkaisu on **käden ulottuvilla**.

Sain sen tehtyä **käden käänteessä**.

Prinssi **pyysi** neidon **kättä**.

S
/

9. Valitse oikea jatko lauseille:

Vaikeissa jääolosuhteissa laivoja ajetaan

takaperin.

etuperin.

Avovedessä

ei ole jäätä.

jähän on murrettu uoma laivoille.

Avustettava laiva

kulkee murtajan edellä.

tulee murtajan perässä.

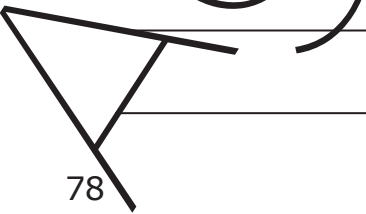

10. Miksi miehistön ja vieraiden asuintilat ovat murtajan kansirakennuksessa?

11. Miksi myös sellaisilla laivoilla, joissa ei ole matkustajia voi olla kuntosali, sauna, uima-allas ja kirjasto?

12. Mikä aiheuttaa melua jäänmurtajalla?

13. Miksi Lontoossa tuli niin paljon ihmisiä katsomaan jäänmurtaja Urhoa?

Opettajalle

Tämä on kolmas *Lisää luettava* -kirjasarjan osa. Sarja on jatkoa *Monenlaista luettavaa* -sarjalle, joka on tarkoitettu lähinnä alkuopetuksen ja kolmannen luokan oppilaille. Nyt kohderyhmänä ovat näitä vanhemmat ala- ja myös yläkoulun oppilaat. *Lisää luettavaa* -sarjaan kuuluvien kirjojen sisältämien erityyppisten tekstien joukosta on mahdollista löytää jokaista oppilasta kiinnostavia tekstejä ja aihealueita. Tehtävien suunnittelussa on erityisesti otettu huomioon pojat. He eivät yleensä ole yhtä kiinnostuneita lukemisesta kuin tytöt. Tyttöjä taas yleensä kiinnostavat eniten fiktiiviset tekstit. Siksi on tärkeää saada myös heidät kiinnostumaan tietoteksteistä. *Lisää luettavaa* -kirjojen tekstit ja tehtävät ovat pitempiä ja vaativampia kuin *Monenlaista luettavaa 1–3* -kirjoissa olevat. *Lisää luettavaa* -kirjat muodostavat toisiaan täydentävän kokonaisuuden.

Voit monistaa kirjasta kullekin oppilaalle parhaiten sopivat tekstit ja tehtävät. Tekstien ja tehtävien vaikeus ja pituus vaihtelevat. Voit myös poimia yksittäiselle oppilaalle tehtävien joukosta sellaisia, jotka edistävät erityisesti hänelle vaikeiden asioiden oppimista. Kirjojen tehtäviä voidaan käyttää neljännessä luokasta yläkouluun asti oppilaiden taitojen mukaan. Harjoitukset soveltuvat erinomaisesti myös erityisopetukseen.

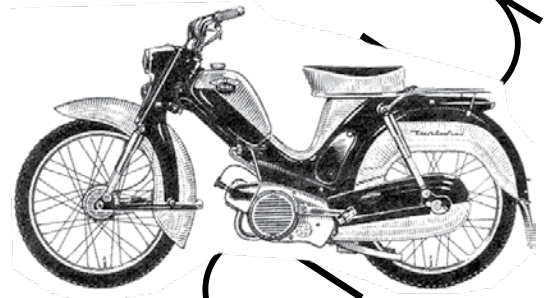
Lisää luettavaa -sarjan kirjat pyrkivät erityisesti harjoittamaan oppilaiden *lukemisen ymmärtämisen taitoja*. He myös tottuvat lukemaan monenlaisia tekstejä. Tärkeää on sanavaraston laajentaminen ja *vieraiden sanojen merkityksen oivaltaminen*. Parhaiten tämä onnistuu, kun opettajakin ohjaa oppilaita käyttämään lauseyhteyttä uusien sanojen ymmärtämisen apuna. Kirjoissa on myös tehtäviä, joissa sanat on selitetty, mutta oppilaan pitää keksiä kutakin selitystä vastaava sana tekstistä alleviivattujen sanojen joukosta. Näin on tehty, koska monelle oppilaalle sanojen selittäminen on hyvin vaikeata. Nämä tehtävät antavat heille mallin siitä, miten selittäminen tapahtuu. Tehtäviä tehdessään oppilas huomaa myös, että sama sana voi eri yhteyksissä tarkoittaa eri asioita. Lisäksi oppilaita kehoitetaan keskustelemaan toisten oppilaiden tai aikuisten kanssa, kun he pyrkivät selvittämään sanojen ja sanontojen merkitystä.

Monet tehtävät soveltuvat myös paritehtävinä tehtäviksi. Tällöin oppilaiden on mahdollista keskustella tehtävistä ja opetella perustelemaan omia mielipiteitään. Kirjan harjoituksissa oppilaita rohkaistaan myös käyttämään oheismateriaalina tietokirjoja ja internetiä. Lisäksi oppilaat oppivat vähitellen löytämään tietoteksteistä pääasiat. Tämä on vaikea, mutta erittäin hyödyllinen taito, jota tarvitaan opiskelujen edetessä yhä enemmän. Vähitellen oppilaat myös opettelevat tekemään tiivistelmiä lukemas-

Sisältö

Opettajalle	3
Velho Hauptmann.....	5
Lars-poika	13
Tohtori Kaikkietävä	24
Mopokortti	33
Vasa-laiva	41
Lentäviä koiria	50
Rikospaikkatutkimus.....	58
Maailman suurin timantti	66

Mopokortti

Jos haluat ajaa mopoa, sinulla pitää olla M-luokan ajokortti eli mopokortti. Lisäksi sinun pitää olla 15-vuotta täyttänyt.

Mopokortilla saat ajaa kaksi- ja kolmipyöräisiä mopoja. Ne saavat kulkea enintään 45 km tunnissa ja niiden moottorin tilavuus saa olla korkeintaan 50 cm³. Lisäksi saat ajaa kevyttä nelipyörää.

Jos ajat mopoa ilman korttia, saat poliisilta sakkoja. Sen lisäksi et voi saada mopokorttia ainakaan vuoteen. Näin myös moottoripyöräkortin tai auton ajokortin saaminen voi lykkäytyä.

Teoriakoe

Koe suoritetaan tietokoneella ja ohjelma opastaa sinua sen tekemisessä.

Kymmenen kysymystä

Sinulta kysytään kymmenen kysymystä. Ne liittyvät esimerkiksi liikennemerkkeihin, mopon vakuuttamiseen ja rekisteröintiin. Saat pohtia jokaista kysymystä puoli minuuttia.

Viisitoista kuvaa

Liikennetehtävissä on viisi väitettä:

1. Saan ajaa mopolla suoraan eteenpäin.
2. Ajan mopolla suoraan. Minun on annettava kuvassa näkyvän (yhden tai useamman) tienkäyttäjän mennä ensin.
3. Käänny mopolla oikealle. Minun on annettava kuvassa näkyvän (yhden tai useamman) tienkäyttäjän mennä ensin.
4. Käänny mopolla vasemmalle. Minun on annettava kuvassa näkyvän (yhden tai useamman) tienkäyttäjän mennä ensin.
5. Olen ajamassa mopolla suoraan. Minun on pysähdyttävä.

Sama väite esitetään kolme kertaa.

Joka kerta siihen liittyy erilainen kuva.

Jokaisessa kuvassa on liikennetilanne, jota katsotaan mopoilijan silmin.

Sinun pitää vastata väiteeseen *kyllä* tai *ei* sen mukaan, mitä mopoilijan tulee kuvan tilanteessa tehdä.

Yhdysvalloissa on perustettu uusi,
pelkästään lemmikkieläimiä kuljettava lentoyhtiö
Floridalainen pariskunta perusti yhtiön,
kun he huomasivat, kuinka monimutkaista
koiran kanssa matkustaminen saattoi olla.
Heidän koiransa Zoe on Jack Russel terrieri.
Vaikka se on pieni koira,
se ei mahdu matkustamossa edessä olevan penkin alle.

Zoen omistajat olivat sitä mieltä, että koirien tulee voida
matkustaa lentokoneessa matkustajina eikä matkatavaroina.
Niipä he alkoivat lennättää lemmikkieläimiä
oikeiden matkustajien tapaan.
Näille lennoille ei oteta lainkaan ihmismatkustajia.

Pet Airways lupaa kuljettaa lemmikit turvallisesti ja mukavasti matkustamossa.
Lentokoneen henkilökuntaan kuuluu eläinlääkäreitä ja eläintenhoitajia.
He hoitavat eläimiä koko matkan ajan.
Lentoyhtiö huolehtii kaikista lemmikin matkaan liittyvistä asioista.
Eläinlääkärit tekevät myös terveystarkastuksia
ja antavat matkoille tarvittavat lääkärintodistukset.

1. Miten koira voi matkustaa tavallisessa lentokoneessa?

2. Mitä luulet, miksi kaikki lentoyhtiöt eivät ota lentokoneen matkustamoon koiria? Rastita oikeilta tuntuvat syyt.

- matkustajista joku voi olla allerginen koirille
- koirat haukkuvat ja häiritsevät matkustajia
- koirat voivat olla vihaisia
- koirat ovat matkustajien tiellä
- kaikki ihmiset eivät pidä koirista
- koirat häiritsevät lentoemäntien työtä
- koirat vievät ihmismatkustajien paikat
- joku matkustaja voi pelätä koiria

3. Miten koira matkustaa matkatavarana?

4. Mitä eroa on sillä, että koira matkustaa matkatavarana tai rahtina?

5. Miten Pet Airways eroaa muista lentoyhtiöistä?

Maailman suurin sininen timantti on Intiasta löydetty Blue Hope, Sininen toivo. Se vietiin Ranskaan vuonna 1668. Kuningas Ludvig IV leikkautti sen sydämenmuotoiseksi, ja loistavan sininen sydän kiinnitettiin hänen kruunuunsa. Vallankumouksen pyörteissä kivi varastettiin muiden kruununjalokivien mukana. Se kuljetettiin Englantiin, jossa useat henkilöt myivät sen rahapulassaan edelleen uudelle omistajalle.

Kuten niin monien timanttien, myös Hope-timantin sanotaan tuovan omistajalleen epäonnea. Sen historiaan liittyykin monia äkillisiä onnettomuuksia ja kuolemantapauksia. Sitä ei nykyään omista kukaan yksityinen henkilö, vaan se on lahjoitettu Yhdysvalloissa olevalle tutkimuslaitokselle.

Vuonna 2007 Etelä-Afrikasta löytyi valtava raakatimantti, josta saattaa hiottuna tulla maailman suurin korutimantti. Se painaa noin 1,2 kiloa eli se on kaksi kertaa suurempi kuin Cullina, josta leikattiin upea Afrikan tähti. Timantti on muodoltaan pyöreä ja sen ydin on aivan kirkas. Raakatimanttina sen arvo on noin kahdeksan miljoonaa euroa, mutta hiottuna sen arvo voi nousta jopa kymmeneen miljooniin.

Ensimmäinen suomalainen timantti löytyi 1970-luvulla Nauvosta. Sen jälkeen niitä on löytynyt Kuopiosta, Kaavista ja Kuusamosta. Suomalaiset timantit ovat yleensä pieniä, mutta hyvälaatuisia.

1. Mieti, kumman saisit helpommin rikki vasaralla kovan timantin vai pehmeän pesusienen? Miksi?

2. Minkä kasvin siemenillä mitattiin timantin painoa?

3. Mikä on raakatimantti?

4. Kirjoita viivalle timantin nimen viereen, mistä se on löytynyt:

Afrikan tähti _____

Koh-I-Noor _____

Blue Hope _____

vuonna 2007 löytynyt timantti _____

5. Mikä oli Asscherin ammatti? _____

6. Miksi Asscher pyörtyi? _____

7. Mikä timantti on Englannin kuningattaren kruunussa?

8. Mikä on valtikka? _____

9. Mistä Koh-I-Noor sai nimensä? _____
